

СУЧАСНИЙ СТАН КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВАЗАСТОСОВНОЇ ПРАКТИКИ

Корнійко С. М.,

магістрант, кафедра правознавства, ПУЕТ;

науковий керівник – Іщенко Т. В.

Як зазначено в юридичній літературі, майже для всіх сучасних розвинених зарубіжних країн характерними є негативні як кількісні, так і якісні зміни рівня (у бік збільшення) структури та динаміки злочинності. Все це не може не турбувати світову спільноту та європейські країни, для яких проблема протидії злочинності завжди стоїть на першому місці [6, с. 112]. Не виключенням є й Україна, адже криміногенна ситуація в нашій державі залишається стабільно напруженою та поступово ускладнюється через низку взаємопов'язаних зовнішніх і внутрішніх чинників, а також впливу політичного, військового, економічного, соціального та правового характеру.

Досліджуючи злочинність серед неповнолітніх в Україні в умовах економічної, політичної, соціальної та правової кризи, Ю. А. Абросімова дійшла висновку, що цей феномен пов'язано з суперечливими процесами життя держави, які відбуваються в цих сферах. Зокрема, до нього відноситься: неготовність державної влади в умовах світової економічної кризи вживати адекватних заходів щодо запобігання вадам в економіці; несвоєчасний вплив на високі показники бідності населення; прорахунки фінансових і банківських установ щодо забезпечення ефективного державного бюджету. Крім того, негативно впливають прорахунки у прогнозуванні, вивченні причин та умов, що сприяли вчиненню злочинам та її детермінації з одного боку, а з іншого – призводять до деформації відносин у різних сферах життя, впливають на суспільну свідомість підростаючого покоління [5, с. 101]. У провадженні цієї наукової позиції, яку ми підтримуємо, слід додати, що такий нерозривний зв'язок між злочинністю та наведеними вище процесами можна спостерігати в усіх державах світу та упродовж різних історичних періодів.

Згідно із статистичними даними, кількість злочинів, вчинених неповнолітніми, залишається значною, зокрема за останні 5 років їх зареєстровано 49530 і окремо 745 малолітніми, з яких 22463 (45,3%) становлять тяжкі та особливо тяжкі злочини. Найбільш розповсюдженими є: крадіжки 30476 (61,5%); грабежі 3990 (8%); незаконний обіг наркотичних засобів 2062 (4,1%), з яких 576 (27%) пов'язано з їх збутом; шахрайства 1415 (2,8%), розбої 881 (1,8%) [2]. На нашу думку, в цьому питанні слід враховувати той факт, що психологічний стан неповнолітніх є особливо вразливим, а усвідомлення ними вчиненого кримінального правопорушення та правові його наслідки не завжди сприймаються однозначно й критично. У зв'язку з цим у сфері кримінального судочинства захист прав, свобод і законних інтересів неповнолітніх потребує підвищеної уваги як з боку держави, так і міжнародного та європейського співтовариства.

Чинний КПК передбачає можливість проведення допиту неповнолітніх як учасників кримінального провадження у процесуальних статусах підозрюваного, свідка та потерпілого.

Вивчення правозастосовної практики засвідчило, що наразі в діяльності органів досудового розслідування склалося два підходи відносно допиту вищевказаних осіб. В одних випадках, зазначені учасники кримінального процесу допитуються в статусі підозрюваних або потерпілих, а в інших – в якості свідків, тобто фізичних осіб, яким відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і які викликані для давання показань (ч. 1 ст. 65 КПК) [1]. Однак досить часто слідчі порушують встановлені норми КПК щодо порядку проведення допиту неповнолітніх у різних правових статусах. Так, наприклад, у кримінальному провадженні № 12014060320000547 допит неповнолітнього свідка 5 проводився за присутності його баби та діда, однак в матеріалах кримінального провадження відсутнє будь-яке документальне підтвердження родинних зв'язків свідка із вказаними особами, що дає привід вважати, що допит був проведений з порушенням вимог КПК України [4]. Як вбачається з матеріалів скарги по справі № 234/16981/16-к, слідчий не викликав психолога або педагога, лікаря, які б могли надати кваліфікований висновок в галузі психології, внаслідок чого, неповнолітній свідок дійсно мав психологічний стрес, що, у свою чергу, підтверджується проведеною по справі судово-психологічною експертизою та є грубим порушенням вимог ст. ст. 226, 227 КПК України [3]. І таких випадків існує чимало.

Отже, сучасний стан кримінального процесуального забезпечення проведення допиту неповнолітніх в Україні свідчить про недостатній рівень правової регламентації та дотримання прав неповнолітніх осіб безпосередньо на практиці.

У даному контексті вважаємо, що кримінальне провадження щодо неповнолітніх має бути спрямовано не лише на забезпечення додаткових гарантій захисту таких осіб, але й сприяти перевихованню та ресоціалізації неповнолітніх. Інакше кажучи, кримінальне провадження щодо неповнолітніх повинно мати виховне значення, забезпечити мінімальний негативний вплив на формування особистості неповнолітнього.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 10.
2. Статистична інформація Генеральної прокуратури України за 2014-2018 рр. – URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>. (дата звернення: 25.04.2019).
3. Ухвала Краматорського міського суду Донецької області від 15.11.2016 року у справі № 234/16981/16-к. – URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62802882>. (дата звернення: 25.04.2019).
4. Ухвала Чуднівського районного суду Житомирської області від 22.09.2017 р. у справі № 294/1548/17. – URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69068936>. (дата звернення: 25.04.2019).
5. Абросімова Ю. А. Злочинність неповнолітніх в Україні в умовах економічної кризи // Право і суспільство. – 2009. – № 2. – С. 98-102.
6. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. / В.В. Голіна. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2011. – 120 с.